

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av undervisning på
yrkesprogram vid Alléskolan
i Hallsbergs kommun

Innehåll

Inledning

Fakta om skolan

Bakgrund och syfte

Frågeställningar

Resultat

Metod och genomförande

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning på yrkesprogram under hösten 2013 och våren 2014. Granskningen vid Alléskolan i Hallsbergs kommun ingår i detta projekt. På skolan granskades undervisningen i årskurs 2 på hotell- och turismprogrammets inriktning hotell- och konferens.

Alléskolan besöktes den 5 mars 2014. Ansvariga inspektörer har varit undervisningsråd Leif Magnusson och utredare Marie-Louise Hultman. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. Granskningen har ett uttalat elevperspektiv vilket innebär att inspektörerna under två dagar har följt en klass i årskurs 2.

Kvalitetsgranskningen av undervisning på yrkesprogram genomförs i ytterligare 63 gymnasieskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som har ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Fakta om Alléskolan

Huvudman är Sydnärkes Utbildningsförbund i vilket Hallsberg, Askersund och Laxå ingår. Alléskolan ligger nära centrum i Hallsberg med buss och tågförbindelser på gångavstånd från skolan. En stor del av skolans elever pendlar från närliggande kommuner. Alléskolan omfattar fem skolenheter med totalt cirka 1400 elever. Den för granskningen aktuella skolenheten 5 leds av en rektor och omfattar, förutom hotell- och turismprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet, samtliga fem introduktionsprogram samt verksamhet för elever med autismspektrumdiagnos. På enhetens utbildningar går sammanlagt 332 elever. Hotell- och turismprogrammet är skolans minsta program med 11 elever varav två elever i årskurs två. Ett resursteam omfattande skolsköterska, kurator, specialpedagog och studie- och yrkesvägledare är knutet till enheten.

Bakgrund och syfte

I och med reformeringen av gymnasieskolan 2011 renodlades skillnaderna mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Syftet med reformen var att bättre förbereda eleverna för kommande arbete eller vidare studier samt att öka genomströmningen i gymnasieskolan. En bättre genomströmning i gymnasieskolan är en vinst både för individen och för samhället. Genomströmningen skiljer sig mellan olika program, där avbrotten överlag är vanligare på yrkesförberedande program än på studieförberedande program. Elever som avbryter sina gymnasiestudier uppger själva att de saknar motivation för skolan, att utbildningen upplevs som meningslös och att skolan inte gett det stöd eleverna har behov av.

Elever som har avbrutit sina studier har många gånger inte upplevt att de varit delaktiga i beslut om arbetssätt och arbetsformer i skolarbetet och det som förväntats göras i skolan har inte stämt överens med vad eleverna själva velat. Enligt forskningen blir elever mer studiemotiverade när de upplever att de själva kan vara delaktiga i att utforma undervisningen och dess innehåll. Självtändighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.

Forskningen visar även att eleverna upplever det som mer motiverande och mer meningsfullt med yrkesämnena då de själva kan identifiera sig som exempelvis en blivande kock eller mekaniker och att de får arbeta med något "som är på riktigt". Yrkesämnena kan också fungera som en ingång till motivation och självförtroende även för de gymnasiegemensamma ämnena. I arbetet med yrkesämnena kan eleverna se behov av att använda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnena. Lärande underlättas om det sker i meningsfulla sammanhang, exempelvis genom att i ämnet matematik räkna ut måtten på något som ska tillverkas.

Lärarna har en central roll i att, medvetet eller omedvetet, påverka elevernas motivation och självbild. Det är inte ovanligt att elever på yrkesprogram har erfarenheter från stödundervisning i grundskolan. För elever som har tidigare negativa erfarenheter är det extra viktigt att inte försättas i situationer där de misslyckas igen. Istället gynnas elevernas självförtroende av att de får känna att de lyckas och får bekräftelse på sin progression. Därför är det viktigt med tydlig och löpande återkoppling.

Elever på yrkesprogrammen har ofta relativt låga meritvärden från grundskolan, något som kan vara en indikation på att eleverna inte fått tillräckligt stöd eller motiverats i tillräcklig omfattning under tidigare studieår och att det därför i denna elevgrupp finns stödbehov, bristande motivation och negativa erfarenheter från tidigare studier. Skolverket har påtalat att stödinsatser ofta sätts in för sent. Det konstateras att särskilt stöd främst ges i gymnasiegemensamma ämnena, men sällan i programgemensamma ämnena, vilket också bekräftas av erfarenheter från Skolinspektionens sammanhållna tillsyn av utbildningsföretag.

Kvalitetsgranskningens syfte är att granska om elever på yrkesprogram får en ändamålsenlig undervisning som stärker deras motivation att lära, för att därigenom skapa goda förutsättningar för att eleverna ska nå utbildningens mål och slutföra utbildning-

en. Elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen utgör ett särskilt fokus i granskningen.

Frågeställningar

Möter undervisningen på yrkesprogrammen elevernas intressen, förväntningar och behov så att eleverna upplever undervisningen som meningsfull?

För att besvara den övergripande frågeställningen utgår Skolinspektionen från nedanstående underfrågor:

- Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?
- Placerar kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?
- Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?
- Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda bedömningsområden har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i undervisningen på hotell- och turismprogrammet inriktning hotell- och konferens, och identifierat ett prioriterat utvecklingsområde. Detta beskrivs nedan.

Utvecklingsområde

Placerar kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet

Kvalitetsgranskningen på hotell- och turismprogrammet visar att lärarna över lag arbetar på ett medvetet sätt för att ge sina ämnen en naturlig anknytning till examensmål och krav inom arbetslivet för att skapa ett meningsfullt sammanhang för elevernas lärande. Undervisningen sker utifrån ämnenas olika förutsättningar för att ge eleverna en sammanhållen bild av de olika kunskapernas betydelse både i yrkesrollen och som vuxen/medborgare. Inom matematiken har man konkreta tillämpningar som exempelvis att räkna på offerter i kursen entreprenörskap och i engelska skriver eleverna CV och arbetar med branschens begrepp på engelska. Idrott- och hälsa tar upp yrkesanknuten ergonomi och i svenska övas rapportskrivning efter arbetsplatsförlagt lärande. Bland initiativen för att utveckla samverkan finns också "kollegaskuggning" som syftar till ökad kännedom om kollegernas ämnen och undervisningsmetoder.

Av samtal med eleverna framgår att eleverna i allt väsentligt upplever sin utbildning som en sammanhållen och meningsfull helhet.

I de gymnasiegemensamma ämnena låter man karaktärsämnet bidra med innehåll till undervisningen. Denna infärgning sker dock huvudsakligen som enskilda, oberoende initiativ med det egna ämnets centrala innehåll som utgångspunkt. Samverkan i betydelsen att delar av undervisningen inordnas i en gemensam, övergripande planering

t.ex. tema eller samlande projekt stöds emellertid inte av den nuvarande organisationen då rutiner för samverkan och forum för programmets samtliga lärare saknas vilket begränsar de praktiska förutsättningarna för samverkan inom programmet.

Av granskningen framgår att hotell- och turismprogrammet har god och kontinuerlig kontakt med lokala och regionala aktörer inom branschen. Ett välfungerande samarbete finns exempelvis med hotell och konferens- och evenemangsarrangörer. Hotell- och turismprogrammet syftar emellertid till arbete i en bransch som spänner över många verksamheter med mycket varierande arbetsuppgifter. Rektor och lärare arbetar med ett omfattande kontaktnät för att ge eleverna möjlighet att nå examensmålen. Skolan har dock inte lyckats engagera branschföreträdare och formalisera kontakterna i ett lokalt programråd för samverkan kring utbildningens anknytning till arbetslivet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att utbildningen kan utvecklas ytterligare genom att skapa forum och rutiner för samverkan mellan programmets samtliga lärare och därigenom förbättra förutsättningarna för meningsfulla sammanhang för elevernas lärande.

Det är vidare angeläget att huvudmannen och rektorn tar ytterligare initiativ för att inrätta ett lokalt programråd som kan bidra till arbetet med att organisera arbetsplatsförlagda lärandet på ett ändamålsenligt sätt samt samverka om utbildningens långsiktiga utveckling.

Metod och genomförande

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen kvaliteten på undervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram vid 64 skolor i landet. Av dessa skolor har 54 kommunala huvudmän och 10 fristående huvudmän.

Granskningen har avgränsats till en klass i årskurs 2 på det aktuella programmet och inriktningen. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av schema, klasslista och poängplan för den aktuella klassen samt protokoll från skolans lokala programråd. Rektorn på det granskade programmet har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Utöver detta har en enkät genomförs med elever vid det granskade programmets årskurs 2. I samband med besöket har inspektörerna tagit del av gällande åtgärdsprogram, betygskatalog och individuella studieplaner i den aktuella klassen.

Vid besöket har lektioner i ämnena servering, engelska samt kursen drycker och alkoholhantering observerats. Elever har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.